

Єгупов Ю.А.,
к.е.н., доцент,
Малишко В.С.
к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет

ОПЕРАТИВНО-КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ У СИСТЕМІ ПЛАНІВ ПІДПРИЄМСТВА

Найважливішою проблемою, розв'язуваною в контексті побудови дієвої системи планування діяльності підприємства, є визначення змісту і місця оперативно-календарного планування у системі планів підприємства. Даний вид планування виділяється на основі одного з базових класифікаційних ознак - залежно від змісту і призначення планових рішень, що розробляються, типів цілей і зустрічається в економічній літературі в самій різній редакції (оперативне, оперативно-виробниче, оперативно-календарне планування і т.п.).

Для визначення найбільш коректної назви даного виду планування в контексті розглянутої класифікації необхідно визначитися з його ключовою характеристикою. Остання повинна бути найтіснішим чином пов'язана з класифікаційною ознакою, тобто зі змістом і призначенням даного виду планування.

Оперативно-календарне планування спрямоване на конкретизацію завдань тактичного плану і забезпечення узгодженої і ритмічної діяльності всіх підрозділів підприємства. Так само як і техніко-економічні планування, воно повинно носити комплексний характер, тобто охоплювати не тільки безпосередньо виробництво, а практично всі напрямки діяльності підприємства [1, с. 26]. Звідси «виробниче» не може розглядатися в якості ключової характеристики оперативного планування, а дефініція «оперативно-виробниче планування» може коректно використовуватися тільки по відношенню до його окремої складової - оперативного планування виробництва. «Оперативність» також не може розглядатися в якості основної характеристики даного виду планування, оскільки є функцією часу, але не змісту і призначення.

Оперативно-календарні плани мають специфічну форму, що є похідною від їх змісту і призначення. Так, вони розробляються у вигляді календарних планів-графіків: запуску і випуску продукції на окремих стадіях виробничого процесу; відвантаження готової продукції споживачам; надходження матеріально-технічних ресурсів; інвестування коштів в інноваційні проекти; сплати відсотків за банківський кредит, податків і т.п. Звідси основною характеристикою зазначених планів в контексті класифікації, що розглядається, є «календарність», а дефініція «оперативно-календарне планування» найбільш коректно відображає особливості даного виду планування в залежності від змісту і призначення планових рішень, що розробляються. Незважаючи на те, що в багатьох літературних джерелах оперативно-календарне планування необґрунтовано виділяється як самостійний вид планування в залежності від тривалості планового періоду [1, с. 25; 2, с. 65].

А тепер необхідно визначитися із горизонтом оперативно-календарного планування. І хоча, як справедливо стверджує В.І. Гринчуцький, «терміни розробки планів не мають обов'язкового характеру» [3, с. 93], для побудови строгої системи планів підприємства нам вважається необхідним встановлення чітких кількісних критеріїв віднесення планів до того чи іншого виду залежно від тривалості планового періоду - другої найважливішої класифікаційної ознаки.

У роботі [4, с. 149] А.В. Шегда розширює горизонт оперативного планування до середньострокового періоду, з чим категорично не можна погодитися. Так, у довідковій літературі термін «оперативний» тлумачиться як «підлягає негайному виконанню», а «оперативне планування» - як «планування на короткі проміжки часу» [5, с. 845]. Це, по-перше. По-друге, оперативне планування є розгорнутим продовженням поточного планування, звідки логічно випливає, що період оперативного планування повинен бути меншим періоду розробки поточного плану підприємства. Звідси в якості відправного моменту вирішення зазначеного завдання ми пропонуємо використати період поточного планування.

Авторська позиція з даного питання ґрунтується насамперед на багаторічному досвіді техніко-економічного планування на промислових підприємствах в радянський період, основною формою якого був техпромфінплан, який розроблявся на 1 рік з поквартальною розбивкою. Це, по-перше. По-друге, поточним, на думку переважної більшості вітчизняних вчених, вважається період, тривалість якого не перевищує 1 рік.

Звідси з урахуванням того, що поточний план формується на 1 рік в поквартальному розрізі, горизонт оперативного планування повинен складати 1 місяць з розбивкою (залежно від типу виробництва) на декади, доби, зміни, години. Дану точку зору поділяє переважна більшість вітчизняних і зарубіжних вчених [1, с. 26 та ін.].

Література

1. Швайка Л.А. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 268 с.
2. Осипов В.И. Экономика предприятия: [Учебник]. – Одесса: Маяк, 2005. – 720 с.
3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
4. Економіка підприємства: Навч. посіб. / за ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2005. – 431 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1730 с.